

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

Tại nhà máy đèn
Chiều hôm 25 Juillet, hồi 5 giờ.
Thuyền nhà máy đèn kéo nhau
đến số ông chủ yếu cầu này nó
(ngày 8 giờ v. v. . . .)

Ông chủ hứa sẽ nhận, thợ thuyền
bèn giải tán.

B. Ch.

Truyền đơn

Ngày 30-7-30, ở Huế cũng có thấy
truyền đơn rải dơi chổi, nhắc ngày
kỷ-niệm 1er Août.

Xét nhà

Sáng hôm 30 Juillet, lúc 10 giờ
ông Hội-lý, ông Đề Hộ-thành cùng
linh-trang đến xét nhà ông Trương
Giỏi ở phường Vinh-an (trong
thành). Xét xong báo ông Trương
Giỏi lên xe hơi về sở Hội-lý.

P. S.

NGHỆ-AN

Bắt người xét nhà.

Đó 5 giờ chiều ngày 18 Juillet
1930, thấy linh-trang về bắt
ông Mẫn (giấy học ở nhà bà Thờ
làng Thanh-dan, huyện Quỳnh-lưu),
đến 7 giờ chiều quan tòa cho về.

Sáng ngày 19, đó 8 giờ sáng, đối
lệ lại cầm trái xuống đối ông Mẫn
lần nữa. Đến khoảng 10 giờ, thì
thấy quan Huyện, lại mặc và
mấy tên lính lệ xuống xét nhà ông
ta. Có lấy một tờ giấy viết bài
ca chính khí đặt ở mâm vách, rồi
ra nhà thờ lấy 3 cái mâm đồ treo
trước cửa.

Xét nhà xong lại xuống trường
học (nhà bà Thờ) xét. Có lấy một
phong bì cũ. Chiều ngày 19, ông
Mẫn đã lên xe ô-tô vào tỉnh.

Biết chuyện
TOURANE

Vụ phá đường rầy xe lửa

Cái An xe lửa bị đổ ở đường
Tourane - Huế xảy ra ngày 26
Avril. Trên hai tháng nay, các nhà
chuyên trách ra công tra xét những
làng chung quanh, những kẻ
bị bắt vì tình nghi rất nhiều. Nay đã
xét ra vụ kỳ lạ do thù hằn riêng

trong một ít người công nhân trên
xe lửa cùng người làng chung
quanh ấy mà gây ra, chứ không có
cộng-sản cộng-siêu gì hết.
Đầu tiên vì việc, trai gái bắt bớ,
sau người làng ấy bị người làm
việc hiệp đáp về việc sản củi cùng
việc khác nên người làng ấy toàn
trả cái cửa đó, lại có một người làm
công trong sở cho mượn đồ... mà...
Vụ này lâu nay tra xét, n. An-dân
vùng ấy, bị luy đã nhiều nay đã
lên ra mới, mong rằng việc mau
liều kết, mà những người lương-
thiện được sớm ra khỏi nơi lao-khó
và cái vụ giấy đưa khỏi lao ra thì
nhân dân vùng ấy mới an cư lạc
nghiệp được.

P. S.

Ngang dữ!

Ngày 22 Juillet 1930, lúc hơn 9 giờ,
ký giả đi ngang qua nhà hội-Chánh
hội H. H. đường Marc-Pourpe, thấy
một chàng tuổi trẻ, bạn ăn phục,
sắc mặt có vẻ hung hăng ở trong
nhà hội H. H. chạy ra, kể đến một
người cũng bạn ăn phục, trên tay
cầm một con dao n. on chạy theo
sau. Hồi ra mới biết chàng tuổi
trẻ kia là tên N. H. D. thường
hay ý giận, nếu ai có việc bất hình
với y thì y liền thi thủ đoạn vô
phu. ra. Nay vì có việc bất hình
với một người làm trong nhà hội H.
H. là V. T. B. mà đương lúc người
ta làm việc y dám cả gan cầm
dao đi vào tận sở người ta mà
dám chém, may có người can ngăn
nên lưỡi dao chưa chạm được vào
mình người kia. Nghe đầu sau khi
xảy ra vụ đó thì ông V. T. B. đã
kiện tại Tòa-An Tourane mà tên
hung thủ đã bị quan trên đòi hỏi.

P. D. T. lại cáo

QUẢNG-NAM

QUA AN DƯA BẮT CÓ PHƠI NẮNG
Một cái án đạo kiếp là mù
ở huyện Tiên-phước

(Tiếp t. eo)

Tờ khai nại của Võ-Thảo
(cha Võ-Trà)

Làng Hương-lâm, tổng Tiên-giang,
huyện Tiên-phước, tên là Võ-Thảo,
62 tuổi, lão niên.

Nhân trong làng tôi nhà Nguyễn-
thị-Tiền có bị cướp, tên Võ-Đề cùng
khải can đến con tôi là Võ-Trà,
nay sức tôi khai can cước. . . .

Tôi sinh được 3 đứa con, Trà là
con lớn, thảo nay tánh bạnh tuần
cần, không làm đều gì quấy cũng
không can liên khoản nào, có làm
hương kiếm làng mấy năm cũng
không đều gì sai lỗi.
Không ngờ Võ-Đề hiệp hiêm, trên
lời vu hãm, lại thêm chánh tổng
Nguyễn-Y theo trong dân-hộ (việc
như bản báo đã đăng trước) thành
sinh chuyện man cung, toàn xô cha
con tôi vào nơi lười tội, rất là ưc
khó, xin quan xét cho.

(Ngày 11 tháng 6 quan có đem
Võ-Đề đương đương tra hỏi, vừa
chánh tổng vào lãnh ngay về nhà-
sự ấy có nhà lại đều thấy).

Ngày 21 tháng 6 năm Bảo-đại
thứ năm.

Vụ này hơn ba tháng nay mà
Huyện không xét. Hiện đã có đơn
kêu tại Tỉnh, Tòa.

H. M. dịch

BINH-DINH

Lạ thật!

Số báo 299 ra ngày 16 Juillet có
bài «*Lạ thật!*» nói có ông Quang-
lộc ở gác việc làng làm đình.
Nay được bài ông Lâm - (làng -
Sam, gọi lại biện bạch đại ý
nói ông ở ngụ làng ấy, lý trưởng
làm bấy nhiêu đờ mà ông không
t. em nói; làng làm đình, ông không
xin làm đốc công, vì ngày 16 Hương
kiếm đương tại ngũ đình nói nhiều đến
bất tòn với ông, nên ngày 17 ông
mới đưa đơn đi tố giác. Ông ở ngụ
mặc dầu cũng là ông quan, lý
trưởng làm bấy như vậy ăn uống
bán ruộng. . . .) mà ông không nói,
việc làm đình ông cũng cũng tìm
biện son son thép vàng, nay nhân nó
nói bất tòn nên ông mới tố giác. . . .

Lạ thật! Bất tòn với ông thì ông
có kiện sự bất tòn đó, sao lại tố giác
việc làng? Còn nói lý trưởng làm
bậy, vay tiền bán ruộng dân là hại
dân thì sao trước ông không thêm
nói? Nói cho đúng là ông chỉ vì
việc riêng: việc sưu ăn với tên đầy
tứ và việc măng chửi sao đó, nên
tức giận mà trả đơn đi kiện, lấy
việc làng mà trả đũa về việc riêng
chứ không có ý chỉ vì làng vì dân
cả. Bản báo sẽ đi đăng bài
trước, chẳng qua thấy người đời
nhân việc tư mà móc tới việc công
là một đờn không chánh đáng nên

chỉ cho quan trên rõ chứ không
thiên vị gì ai cả, thế mà bài
ông biện bạch đầy rành những
lời thô bỉ, nào là: phường ci eo...
thị tình... lại làm tiếng trẻ con
không nói ra nơi lỗ miệng được
mà ông cũng phơi trên giấy.
Bản báo sợ ngại mất độc giả mà
bớt mấy đoạn thô bỉ ấy. . . .

Tòa-soạn

Đập lỗ!! Đập lỗ!!

Đập thùng sáu nay trời mưa dầm
dề, nước xuống đầy đồng, mấy đập
về Nam-phái-thất-yên đều vỡ sạch,
lúc đầu thì nước tràn hết ra ngoài bể,
bể mưa thì đồng đều khô cả. Vẫn
biết tại trời mưa lụt, nhưng nếu đập
đập phòng thủy cho cần thận thì
đến đến rồi lỗ sạch sành sanh.
Nghe nói mấy an Tri-yên đã xin
phép quan trên mà thu tiền một
lần nữa để lo đắp lại, quan Tri
thuận bừa, nhưng chẳng biết quan
có phòng cái tệ «*Bội thâu và Tệp-
trúc*» cho dân nhờ không?

Ấy là nói mấy đập kia, còn đập
Cây Mè (cũng thuộc về Nam phái)
thì tệ bại không nói xiết, thường
niên thâu đập hai lần: đập mùa
mỗi mẫu thâu đến 6300-7300, đập
trái 1350-2300, như năm nay chắc
cũng phải nộp thêm 4300-5300 nữa.
Đập đập chừng đó, là thuế chừng
kia, còn tiền công canh tác, thì
nông dân còn sống sao được!! Dân
nhờ nghề làm ruộng mà nuôi thân,
nên cái tệ «*dân thủy nhập điền*»
chúng tôi đã xin nhà nước lưu tâm
nhiều lần. Năm ngoài quan tỉnh có
sức điều tra về việc ấy, chúng tôi
rất trông mong, nhưng chưa thấy
kết quả chút nào. Năm nay lại bị
cái tệ «*đập lỗ*» này, nên mới đem
cái thảm trạng nhà nông mà bày tỏ
một lần nữa.

Nông dân tỉnh Bình-Định

PHAN-THIỆT

Câu chuyện của thợ làm gạch
về việc thợ gạch Malâm đang
trong số báo 295 bản báo tiếp được
bài lai cáo khác, đăng y nguyên-
văn như sau này:

Báo Tiếng-Dân số 295 ra ngày 2
Juillet có đăng bức thư của thợ làm
gạch cho ông Guillemain ở Malâm yêu
cầu quan Công-sứ Phan-thiệt can
thiệp vào buộc chủ phải trả tiền
công và tiền xe về quê cho t. q,
theo những điều kiện trong tờ
giáo kèo.

Những lời yêu cầu của thợ là
hợp lẽ nên quan Công-sứ buộc ông
Guillemain phải lập tức giải quyết
cho xong. Nhưng vì ông Guillemain
tái chánh quản bách không thể thu
xếp cho đủ thỏa, lại đến nhờ chúng
tôi lấy lại tờ gạch và trang trải
giùm. Chúng tôi vì cái tình cảnh thợ-
(bởi vì trước đây chúng tôi phải
người đi mộ thợ vào) nên phải
đứng ra mà đương lấy. Chứ biết
nay còn hơn 60 muôn gạch thiệt lợi
vẫn nằm cả tại lò ở Malâm, dù
muốn bán giá rẻ cho chạy cũng
chưa được. Sự thiệt hại như vậy còn
ai đại gì mà mua lấy về mình. Tuy
rằng gạch ở chưa bán được nhưng
bôm 3 Juillet sau khi làm giấy với

ông Guillemain xong thì chúng tôi
liền lên lò gạch tính tiền cho thợ
ngay.

Chúng tôi đã trả hết tiền công làm
gạch và tiền xe về quê cho thợ
không thiếu ai nữa. Trả tiền xong,
họ đã làm giấy nhận có ông Đới
Đôn lý trưởng làng Malâm và ông địa
chủ làm chứng hẳn hoi; giấy này
có trình cho quan Công-sứ Phan-thiệt.
Vì muốn cho dư luận ở ngoài
được rõ nên chúng tôi công bố lên
báo chương, để công chúng biết
rằng hiện nay tiền nông đã tính
toàn xong, và thợ thuyền gần
hết đã về quê, còn mấy người
không về thì lấy tiền rồi ra ngoài
tự do đi kiếm việc làm ăn. Vậy là
vấn đề của thợ đã xong, nay chúng
tôi chỉ lo kiếm mối bán chạy số gạch
còn lại nữa thôi; ai cần dùng xin
đo tiệm Hào-lâm Phan-thiệt.

Hồ-Nhã

CẦN THỢ ẦNH TRẦN-ĐÌNH-QUÁN

PHOTO ở VINH

Cần dùng thợ chữa kính và
chữa giấy thiệt giới.
Ai muốn làm xin tới hiệu
hoặc gửi thơ thương lượng.

SÁCH BỒ TỬ TƯỚNG

(Quốc-văn - Pháp-văn - Hán-văn)
Ai gửi bán, ai mua, xin đo
QUAN-HẢI-TUNG-THU - Huế

Thầy giỏi thuốc hay mà
có lòng từ thiện.

???

ĂN MẠCH CHO ĐƠN MÀ KHÔNG LẤY TIỀN

..

Am-hiêu bệnh-tình người
Nam ta, ăn mạch chữa
bệnh, theo khoa học tân
thời, rất là thần hiệu, chỉ
có thầy thuốc

ĐIỀU-NGUYÊN ĐẠI DUỐC PHONG

số nhà 121 hàng Bông
cây đa cửa quyền
HANOI

Huế, le 21 Novembre 1929

Cher Monsieur Viên-Đệ,

..... Tôi đã rõ là đầu Khuynh-Diệp trị về bệnh
mỏi xương chắt (douleurs rhumatismales), bệnh đau lưng (lum-
bago) và bệnh đau bắp thịt (myalgie) hay hơn hết. Hề thoa vài
ba lần thì đã bớt hay là lành.

UNG-THÔNG

Médecin Indochinois de l'Assistance Médicale

Chevalier de la Légion d'Honneur

à Huế

NHỮNG LỜI DẶN CỦA NHÀ THUỐC

THAM - THIÊN - ĐƯỜNG

Bạn Phụ-nữ ta nên chú ý!

Các cô,
nếu kinh-nguyệt không đều nên dùng *Đầu-kinh-chủng-tử*
Các bà,
muốn có con. . . . nên dùng *Vô-thượng-nữ-bầu*
khi đã có thai. . . . *Thiên-kim-an-thai*
khi ở cữ. . . . *Bách-bổ-vệ-sinh-tử*
nếu thấy té mồi ử dột trong
mình. . . . *Bồ-huyệt-khu-phong*
Muốn có *Dược-Mục* (catalogue) để xem rõ, đính theo thơ
0500 tem gửi cho

M. TRẦN-KIỆM-QUAN

Rue Hồng-Ba

HUẾ

CHỈ CÂY NƠI MÌNH

(PHIÊU-LƯU-VÀ-XA-HỘI
TIỂU-THUYẾT)

Tác giả: HECTOR MALOT
GIANG-HIA dịch:

36 59
Chương thứ ba mươi hai
(Tiếp theo)

Tức thì người kia lại mở một cái
tủ có gương và một cái tủ trong
tường và ba ngăn thộp chổi bán rún
mặt, đầy những bán chổi, những chai
kẹo, những xà-phòng, những chai
dầu; xong rồi người kia lấy tay
chọn chổi máy điện trên tường và
nói:

«*Cái máy này là để bấm chuông,
cái này là để mở đèn cho sáng*»

Trong khi ấy trong một nháy
mắt thì thấy cả phòng ấy, cả đường
đi, cả phòng rửa mặt, đều chói sáng,
rồi cũng trong nháy mắt cả mấy
ngọn đèn đều lại tắt. Con Bé-rin

thấy mà nhớ lại cái khi ở tại mấy
cánh đồng gần Ba-ri, bị giông mưa,
sấm sét trời dương tới mà rồi một
lắc chớp sáng lòa.

Đoạn người kia nói:

«*Khi nào có cần dùng đến tôi,
xin cứ bấm chuông kìa: bấm một
lần thì có Bác-xi-ên, bấm hai lần
thì có tôi*».

Nhưng cái điều con Bé-rin cần
dùng bây giờ là để nó một mình
cho nó được tự do đi coi cái phòng
của nó, và để nó im lìm lặng lảm
thần nó định tỉnh, vì từ đó mai đến
bóng giờ đã làm chuyện làm cho nó
cảm xúc.

Chỉ trong mấy giờ đồng hồ mà
biết bao nhiêu sự mới lạ, biết bao
nhiều điều không ngờ! Một buổi
mai đó ông Tê-ô-đô và ông đốc Ta-
luôn hăm dọa nó như thế, mà bây
giờ nó lại được biết đến như vậy,
thì sao mà không làm cho nó hồi
hợp! Nghĩ rằng cái ác cảm của hai
người kia đã gây nên hạnh phúc
cho nó, thì sao lại không bực cười!
Mà hôm ấy nếu nó có thể ngờ cái

bộ mặt của ông Ta-luôn khi đứng
đón ông Vũ-phần ở dưới thêm nhà
giấy, thì nó lại càng buồn cười biết
bao nhiêu!

«*Tôi đoán rằng đờn con gái kia
đã làm điều bậy gì chắc*».

— Không.

— Vậy sao mà Phê-lit phải đánh
xe cho ngồi?

— Vì đi ngang qua nhà tôi để nó
lại bên ấy đứng nó sấm sủa rồi
có ai còm.

— An-cum à! Tôi đoán rằng. . . .

Ông Ta-luôn nghe cái tin như
sét đánh, không biết đoán ra chuyện
chí nữa. Ông Vũ-phần tiếp:

«*Tôi cũng đoán rằng cả đời ông
chỉ biết đoán thôi*».

— Tôi đoán rằng ngài đã
người ấy ăn cơm rồi ngồi.

— Thật vậy. Đã lâu nay tôi muốn
có một người cho thông minh, cho
kín đáo, cho trung trực mà tôi có
thể tin cậy được. Bây giờ tôi thấy
cái con nhỏ ấy có đủ mọi tính
tôi ấy; thông minh thì nó vẫn
thông minh thôi, còn trung thành

thì nhiệm thì nó cũng trung tín
thật! Tôi đã có bằng chứng về chuyện
ấy».

Tuy cái giọng nói của ông Vũ-
phần cũng thường như mọi bữa,
nhưng ông Ta-luôn nghe cũng đã
hứa y-mấy câu ấy.

Ông Vũ-phần lại nói tiếp:

«*Vậy tôi đã dùng nó, nhưng tôi
không muốn có nhiều chuyện
lời thoạt; không phải tôi thoạt
cho nó, vì tôi biết rằng thế nào
cũng không ai phỉnh dỗ nó được,
nhưng tôi thoạt là đối với nhiều
người khác, ai nếu có chuyện chỉ
thì tôi phải đi hỏi họ đi. . . . để cho họ
là người thế nào cũng vậy. . . .*»

Nói đến đây ông Vũ-phần nói
từng chữ một:

«*Con nhỏ ấy không rời
tôi ra nữa; và đây thì nó làm việc
trong phòng giấy tôi, ban ngày nó
đi với tôi khi ăn nó ăn một bữa
với tôi như thế thì trong mấy bữa
ăn của tôi nó đã ăn con nít nết bộp
bộp bên tai tôi cũng bớt buồn,*

và cái cảnh đờn của tôi cũng bớt
cái vẻ tiêu điều hia quạnh».

Dương lúc ấy thì con Bé-rin đứng
trên cầu, chống tay, chờ cửa sổ mở
ngắm cái phong cảnh tối tươi ở
trước mắt: nào vườn bông trăm
hàng ngàn tỉa, nào cây cối cỏ rậm
chỗ sưa, nào nhà ở, nhà thờ, nào
đồng cỏ, lại thêm mấy hồ nước
mặt im phắc phắc ánh mặt trời
chiếu chói dọi sáng như gương.
Khỏi cái ao nước kia thì nó lại
thấy cái chòm cây rậm mà một
búi chiều trong lúc mới đến nó
ngồi nghỉ chừa và có một luồng gió
thoảng qua làm cho nó mơ màng
thấy người mẹ hiện hồn về nói:

«*Mẹ thấy con được sung sướng*».

Người mẹ rõ thật là tiền tri, và
mấy cái đờn hoa mọp gần chỗ nó
ngồi hôm trước chính là cái đờn
lành. Sung sướng thì ngày nay nó
thật cũng đã sung sướng, và nếu
công việc của nó chưa xong, mục
đích của nó chưa được đạt hết thì

chỉ phải chờ đợi để cho công việc
tự nhiên được thành. Và lại bây
giờ thì nó cũng không nên cho
lắm, bây giờ ở trong đờn ông Vũ-
phần thì chắc là không đến phải
cực khổ, thiếu thốn mà phải nữa.

Khi rời nhà máy thời buổi giờ
lâm thì con Bé-rin còn dựa cửa mà
mơ màng, vì mấy tiếng còi dế lại kia
nó mới tỉnh lại. Bây giờ nó trong
ra đường xa ngo thấy một chòm
đèn từ nhà máy kéo ra, rồi đến
mỗi ngã đường lại chia ra như
tên, đó là thơ ở nhà máy đi làm
về. Rồi nó nghe tiếng chuông của
người đi cửa báo tin, rồi thấy cái
xe ngựa ông Vũ-phần rảo, con ngựa
Cỏ-cỏ thùng thùng bước lên cái con
đường vòng nguyệt.

Con Bé-rin bèn vận tình ông Vũ-
phần mà đi lại bàn rứa một rứa
chất, lần này nó mới dưng đến mấy
tờ nước thơm, mấy cục xà phòng
thương hạng. Khi đồng hồ trên
vách đánh tám giờ thì nó mới bước
thang lên đi xuống.

(Còn nữa)

